

La Plana

Santa Maria d'Oló

Ubicació

Comarca: Moianès
Lloc/Adreça: Sector sud-oest del terme municipal
Emplaçament: Ctra. local a St Joan d'Oló, 600 m abans d'arribar al nucli de St Joan trencall al sud
Alçada: 538

Coordenades:

Latitud: 41.84832
Longitud: 2.01098
UTM Est (X): 417897
UTM Nord (Y): 4633408

Classificació

Número de fitxa: 08258-109
Àmbit: Patrimoni immoble
Tipologia: Conjunt arquitectònic
Segle: XVI-XX
Estat de conservació: Bo
Protecció: Inexistent
Número inventari: Sí: IPA 17189
Generalitat i altres inventaris:
Accés: Fàcil
Ús actual: Residencial
Titularitat: Privada
Titular: Fundació La Plana
Autoria de la fitxa: Jordi Piñero Subirana
Data de registre de la fitxa: dv., 17/01/2020 - 01:00

Descripció

Masia de dimensions mitjanes, molt probablement d'origen medieval però reconstruïda en la seva pràctica totalitat l'any 1868. Actualment és propietat de la Fundació La Plana (un projecte comunitari, social i cultural) que ofereix hospedatge a grups i persones. Consta del cos residencial, diversos coberts de pedra aïllats (al nord, a ponent i al sud) així com altres construccions al voltant que s'han reconvertit o construït de nou. La casa és de planta irregular (de planta baixa més dos pisos i golfes) i té un cos més baix adossat a ponent. La tipologia constructiva és uniforme i regular, plenament vuitcentista com a fruit de la reforma que s'hi va fer l'any 1868. La façana principal, encarada a migdia, presenta una composició perfectament simètrica en base a tres eixos d'obertures, amb finestres al primer pis i balcons al segon, totes emmarcades amb un tipus de pedra picada pròpia del segle XIX, igual que les cantoneres, molt ben perfilades. Els pisos estan separats per una filada de maons. Els murs són de maçoneria, a pedra vista, i les finestres de la resta de façanes són emmarcades amb maó. A l'angle nord-est la construcció sobresurt amb un cos obert en forma d'eixida porxada amb arcs escarsers, de dos pisos i actualment coberta d'heura.

L'únic tram que difereix de l'obra vuitcentista es troba a la façana nord i considerem que és, molt probablement, l'única reminiscència de la masia primitiva. Aquest mur té senyals que indiquen que havia estat més estret i segurament més baix, i conserva tres finestres emmarcades amb llindes i brancals de pedra de tipologia més antiga. Fins i tot la finestra central té gravat a la vora de la llinda un arc conopial: una marca decorativa característica del segle XVI. A l'interior de la casa els baixos estan coberts amb una volta de totxo i els pisos amb embigat de fusta.

Observacions:

Inclusa al Catàleg de masies i cases rurals en sòl no urbanitzable de Santa Maria d'Oló amb el num. 20 (Pla Especial Urbanístic 2011)

Inscripció a la llinda del portal: Isidre Casamitjana 1868

Informació oral facilitada per Imma Vives

Història

El lloc de la Plana apareix documentat el 1112 amb el nom de "In Plana De Tresvigs". Cal dir que aquest indret, Tres Vics, que es trobava a l'altiplà on hi havia l'església de la Santa Creu, en època medieval va donar lloc a una important propietat del monestir de St. Benet de Bages (PLADEVALL, 1991: 42).

L'església de la Santa Creu és documentada l'any 1081. Hom suposava (PLADEVALL, 1991: 210) que al voltant de l'església hi podia haver una "sagrera de Santa Creu" que està documentada el 1166, però notícies més recents semblen indicar que aquesta sagrera es trobaria al raval de Santa Eulàlia. Al segle XV surt esmentada també una família cognominada de Santa Creu, que devia tenir el seu mas prop de la capella. Pel que fa al mas de la Plana pròpiament, es troba uns 150 metres separat de l'església, cosa que avalaria el fet que la sagrera de Santa Creu no es trobava en aquest lloc. Molt probablement és d'origen medieval, però no en coneixem cap referència documental fins el fogatge de 1515, on hi consta "lo mas Plana", ben diferenciat de "lo mas Plans", ambdós pertanyents a la parròquia de St. Joan d'Oló. I En el fogatge de 1553 hi apareix un tal Joan Plana, que llavors devia ser el cap de casa, també ben diferenciat de Pere Pla, que era l'hereu dels Plans. Per tant, es pot deduir que la família dels propietaris d'aquest mas tenien el cognom Plana.

En els segles següents no coneixem més notícies del mas, i fins i tot en algun lloc s'afirma que és una edificació nova del 1868. Efectivament, aquest any la casa va ser objecte d'una reconstrucció gairebé total, però considerem que el mas de tradició medieval es trobava al mateix lloc que l'actual i en quedarien unes poques restes en el mur nord, que ja hem descrit. Segons es dedueix de la inscripció conservada, el 1868 l'aleshores propietari, Isidre Casamitjana, hi va portar a terme una remodelació global que va consistir en aixecar la casa gairebé de nou, ja que tot el cos residencial reflecteix una tipologia uniforme pròpia del segle XIX. Una de les habitacions, decorada amb pintures, era per a un capellà. A finals d'aquest segle o principi

del XX la Plana passà a ser propietat de la família Rocafort a través de la dona de Ramon de Rocafort. Era una família originària del mas Rocafort que havien deixat la casa pairal per anar a viure a Artés, on van tenir un paper destacat en la vida social i econòmica. Es van introduir en el pròsper sector de la viticultura i van intervenir en política quan a començament del segle XX Ramon de Rocafort fou diputat provincial. També van invertir en activitats industrials, sent fundadors de la fàbrica de can Berenguer d'Artés. Quan Ramon de Rocafort va morir en el seu inventari hi constava un immens patrimoni que incloïa un bon nombre de masos, entre ells el mas la Plana de Sant Joan d'Oló i altres de fora del municipi. La gestió de l'herència familiar va ser complicada i el patrimoni es va dividir, però cap hereu no va residir en cap dels masos. Aleshores ja tots formaven part de la classe mitjana barcelonina (FERRER, 1991: 105).

Cal dir que el 1936, en plena Guerra Civil, l'Ajuntament acordà la confiscació d'aquest mas i altres del municipi. Però ja hem vist que, en general, al llarg del segle XX la Plana va perdre el vincle directe amb els seus propietaris, que quedaven lluny. Al mas hi residien masovers, que a la dècada de 1960 eren la família de Josep Rovira Riera. Vivien al primer pis, mentre que els amos tenien el segon pis. Després dels Rocafort la propietat va passar per dues o tres mans. Els darrers van ser els Salvans, de Manresa, que entorn de la dècada de 1980 van vendre la casa a la Fundació ESICO, una institució dedicada a la cooperació i als projectes socials que estava vinculada als germans Roca, fabricants de sanitaris. Sota l'impuls de Frederic Boix Maragall durant un temps la masia va acollir un centre de rehabilitació drogodependents que més tard es traslladà a la casa propera de cal Cases.

El 1986 es va establir a la Plana una comunitat amb un nou projecte cooperatiu, primer en règim de lloguer i el 2002 es va oficialitzar com a Fundació la Plana i va accedir a la propietat, comprada a ESICO. Aquesta comunitat, pionera en la cultura de la cooperació, ofereix hospedatge i acompanyament tant a persones com grups tot facilitant espais adaptats a l'entorn de la masia. També organitza un bon nombre d'activitats culturals de signe divers. En tots aquests anys hi han passat moltes persones del món social, artístic, terapèutic i cultural del país; entre d'altres el mexicà Agustín Orea, creador d'un centre que promou activitats de xamanisme a la masia propera d'Armenteres, i Lluís Maria Xirinacs, que hi va mantenir una relació estreta en els últims anys de la seva vida. La Fundació la Plana ha portat a terme nombroses reformes a l'interior de la masia i sobretot al seu entorn, tot creant espais per a usos diversos, incloent-hi una biblioteca i un laberint. El 2018 i 19 va finançar la restauració de l'església de la Santa Creu.

Bibliografia

- BENET, Albert; JUNYENT, Francesc; MAZCUÑAN, Alexandre (1984). "Santa Creu de la Plana", Catalunya Romànica, vol. XI "El Bages", Barcelona, Fundació Enciclopèdia Catalana, p. 390-391.
- CANAMASSES GÜELL, Josep (2019). "Restauració de Santa Creu de la Plana", Amics de l'Art Romànic del Bages, el Butlletí, núm. 189 (maig-agost, 2019), p. 3-4.
- PLADEVALL, Antoni; FERRER, Llorenç i altres (1991). "Oló als temps medievals", "Època moderna i contemporània", Oló, un poble, una història. Associació Castell d'Oló, Santa Maria d'Oló, p. 42, 63, 72, 105, 106, 108, 116, 210.
- SOLÀ BACH, Sebastià (2011). Pla Especial Urbanístic del Catàleg de masies i cases rurals en sòl no urbanitzable. Municipi de Santa Maria d'Oló, fitxa núm. 20.

